

POJMY K MATURITE Z DEJEPISU (2013/2014)

HISTORIOGRAFIA A PRAVEK

UNESCO, PVH, metódy, postupy práce historika, hist. prameň, historiografia, hominizácia, teórie vzniku človeka, periodizácie, paleolit, mezolit, neolit a neolitizácia, doba bronzová a železná

STAROVEK

- orientálne štáty (EGYPT, MEZOPOTÁMIA, CHETITI, FENÍCIA, PALESTÍNA, INDIA, ČÍNA – politický vývoj, kultúra a umenie, náboženstvo; vplyv na ďalšie civilizácie a dnešnú dobu)
- antické štáty – politický vývoj, kultúra, umenie a filozofia, náboženstvo; vplyv na ďalšie civilizácie a dnešnú dobu:

GRÉCKO (kykladská, minojská a mykénska kultúra, mestské štáty (politické orgány, rozdiel medzi aténskym a spartským spôsobom výchovy detí), tyranida, aténska demokracia a reformy k nej vedúce, grécko-perzské vojny, peloponézska vojna, výboje Filipa II. a Alexandra, ...)

RÍM (Etruskovia, vznik Ríma, boj o ovládnutie Itálie (Kelti, Samniti, Gréci – Pyrhos), tri púnske vojny (Hannibal a Scipio), dobytie Macedónie, Ilýrie, Dalmatíncov a Grécka v priebehu 3. a 2. storočia pr. Kr., kráľovstvo, republika – politické orgány a ich funkcia, kríza rímskej republiky, vláda Caesara a jeho reformy, občianske vojny, cisárstvo – principát a dominát (Augustus, Caligula, Hadrianus, Nero, Marcus Aurelius, Titus, Diocletianus, Traianus, Konštantín, Theodosius), rozdelenie ríše, pád ZRR, sťahovanie národov, ...)

porovnanie gréckej a rímskej kultúry (grécke umelecké slohy, Akropola, Feidias, rímske stavby – obytné priestory s átriom, fóra, etruské umelecké pamiatky – vľčica, náhrobky, náboženstvo)

STREDOVEK

- charakteristika (periodizácia, hospodárstvo, lénny systém, mestá a mestské privilégia – slovenské banské mestá, cechy a hierarchia cechu, cirkev, kultúra a umenie, Legenda sv. Svorada a Benedikta, ...)
- FRANSKÁ RÍŠA (Merovejovci, Karolovci, väzby na Slovanov – Fredegarova kronika), BYZANCIA, ARABSKÝ KALIFÁT (islam, Korán, expanzia, arabská veda), SLOVANIA (ich zvyky, náboženstvo, remeslá, pravlasť a expanzia + južní, východní, západní Slovania; Avari, Samova ríša, Veľká Morava – vzťahy s VFR a význam misie Konštantína a Metoda, ...)
- dejiny FRANCÚZSKA (Kapetovci, Filip II. August, Filip IV. Pekný), ANGLICKA (anglicko-francúzske súperenie, 100-ročná vojna), NEMECKA (SRRNN)
- UHORSKO (vznik štátu a začleňovanie nášho územia, vláda Štefana a jeho kristianizačná činnosť, začleňovanie Slovenska, vláda Arpádovcov – najmä Štefan (jeho obarz v legendách), Ondrej II. Belo IV. – vpád Mongolov, Matúš Čák Trenčiansky – jeho politické funkcie za Ondreja III. a spory s Anjouovcami, vláda

Anjouovcov, Žigmund Luxemburský + husiti (Ján Hus a jeho učenie, husitské hnutie a artikuly, husitské vojny), Matej Korvín, vláda Jagelovcov – Tripartitum, Dóžovo povstanie, Moháč, ...)

- *Rusko (Ivan IV. Hrozný, Dmitrij Donský, Ivan III.)*
- *MONGOLI, HUSITI, OSMANSKÁ RÍŠA, Vikingovia (ich zvyky, náboženstvo, remeslá, lode a expanzia)*
- *CIRKEV V STREDOVEKU (Gregor I. Veľký - SERVUS SERVORUM DEI, reforma z Cluny, boj o investitúru, križiacke výpravy – príčiny vzniku a niekoľko najvýznamnejších výprav, rytierske rády, inkvizícia, tzv. avignonský exil, pápežská schizma, husiti, ...)*
- *umelecké smery (románsky sloh a gotika)*

NOVOVEK

- *charakteristika (periodizácia, hospodárstvo, manufaktúry, priemyselná revolúcia a vynálezy v 19. storočí, cirkev, kultúra a umenie – humanizmus a renesancia, barok, klasicizmus, ...)*
- *centralizácia krajín (ANGLICKO – vojna dvoch ruží, Tudorovci, anglikánska viera – rozdiel s kresťanstvom a lutheránstvom, FRANCÚZSKO (Ludovít XIII., XIV., XV. a XVI.), RUSKO (Ivan IV. Hrozný), ŠPANIELSKO (Izabela Kastílska a Ferdinand Aragónsky), POESKO, ...)*
- *veľké námorské objavy, conquista; reformácia v ANG, NEM, ŠVAJ, FRA*
- *UHORSKO (Moháč, nástup Habsburgovcov, Turci a Uhorsko, reformácia a rekatolizácia, ...)*
- *náboženské konflikty a revolúcie (vo všeobecnosti)*
- *osvietenstvo a osvietenský absolutizmus (FRANCÚZSKO, PRUSKO, RAKÚSKO, RUSKO) + vláda najvýznamnejších panovníkov*
- *USA (vojna za nezávislosť, občianska vojna a A.Lincoln, imperializmus, ...)*
- *VEĽKÁ FRANCÚZSKA REVOLÚCIA, NAPOLEON – konzulát, cisárstvo a jeho vojny, VIEDENSKÝ KONGRES*
- *obrany Slovákov, SNO; 1., 2. a 3. revolučná vlna v 19. storočí, SLOVÁCI a rok 1848/1849 (Žiadosti slovenského národa, SNR, zjazd v Prahe, dobrovoľnícke výpravy); Bachov neoabsolutizmus; aktivita Slovákov v 2. polovici 19. storočia + Memorandum, Stará a Nová škola; Matica slovenská, rakúsko-maďarské vyrovnanie; maďarizácia na konci 19. storočia; PASIVITA SLOVÁKOV na prelome storočí, fenomén vystaňovalectva, ...*
- *Krymská vojna; zjednotenie TALIANSKA a NEMECKA*
- *ROBOTNÍCKE HNUTIE a ideologické a politické smery 19. storočia*
- *KOLONIALIZMUS, IMPERIALIZMUS (VB - protekcionizmus, boje liberálov a konzervatívov, FRA - druhé cisárstvo Napoleona III. a parížska komúna, JAP - reformy Meidži, vojna proti Číne a Rusku, Čína – ópiové vojny); DEKOLONIALIZMUS a neokolonializmus*
- *TROJSPOLOK a DOHODA (rozpory mocností a príčiny vzniku blokov, zmluvy vytvárajúce bloky, ciele zoskupení, ...)*
- *umenie prelomu 19. a 20. storočia (impresionizmus, expresionizmus, kubizmus, postimpresionizmus, secesia*

DEJINY 20. STOROČIA

- *1. SVETOVÁ VOJNA (príčiny, priebeh a hlavné bojiská), VERSAILLESKÝ MIEROVÝ SYSTÉM (zmluvy a ich uplatňovanie)*
- *rok 1917 v RUSKU, Brest-litovsk, občianska vojna a intervencia*
- *SLOVÁCI a ČESI počas 1. SV (pasivita na začiatku 20. storočia, domáci a zahraničný odboj, T. G. Masaryk, M. R. ŠTEFÁNIK, (Cleveland, Pittsburg, Washington, Martin), ...)*
- *VZNIK ČSR (politický systém ČSR, hospodárstvo, kultúra, zahraničná politika, MNÍCHOVSKÝ DIKTÁT, VIEDENSKÁ ARBITRÁŽ, 2. ČSR, centralizmus, autonomizmus, rozbitie republiky, udalosti r. 1938, ...)*
- *totalitarizmus v Európe (ZSSR, TALIANSKO, NEMECKO) – politické dejiny, diktatúry, ideológia, komparácia, politika appeasementu, ...*
- *2. SVETOVÁ VOJNA (príčiny a Pakt o neútočení, priebeh a hlavné bojiská (Poľsko, Benelux, Škandinávia, Afrika, Tichomorie, vých. front, vylodenie na Sicílii a Apen. polostrove); židovská otázka (šoa, holokaust, genocída), vznik protihitlerovskej koalície, konferencie (Teherán, Jalta, Postupim), čudná vojna, Vichy, krycie názvy voj. operácii Tuleň, Overlord, Citadela, ...)*
- *Protektorát Č+M (informatívne – atentát na Heydricha), SLOVENSKÁ REPUBLIKA (politický systém, hospodárstvo, vojenské akcie, židovská otázka, občiansky a komunistický odboj, SNP, Vianočná dohoda a Deklarácia SNR, oslobodzovanie republiky, ...)*
- *VZNIK OSN, NATO, VARŠAVSKEJ ZMLUVY, EÚ a RVHP; STUDENÁ VOJNA, Mc Carthyzmus, ...*
- *NEMECKO a berlínske krízy*
- *rozpad koloniálnej sústavy v Afrike a Ázii po 2. svetovej vojne*
- *STALINIZMUS A NEOSTALINIZMUS + Stalin, Chruščov, Brežnev, Gorbačov); nepokoje v Ostbloku (informatívne)*
- *Kórejská vojna, VIETNAM, Kubánska kríza, ČÍNA a Mao Ce Tung, arabsko-izraelské vzťahy (príčiny, vojny a OOP, súčasná situácia), ...*
- *USA (Trumanova doktrína, J.F.K., Rosa Parks, M.L.King)*
- *ČESKOSLOVENSKO (situácia po vojne, voľby v roku 1946, február 1948; sovietaizácia, postavenie cirkvi, politické procesy, buržoázny nacionalizmus; plánované hsp, php; Pražská jar, intervencia; A. DUBČEK, G. HUSÁK, ...)*
- *Helsinská konferencia, Charta 77, prestavba ZSSR (éra M. Gorbačova), koniec studenej vojny, ...*
- *pád komunistickej diktatúry v jednotlivých krajinách (NDR, MAĎ, POL, RUM), NEŽNÁ REVOLÚCIA, ...*